

עין משפט‏**ג**‏**נר מצוה**

לֹא אֶמִּי פִּיָּה מְהִלָּ יִצוּס הִלְכֵה יֵצַ טוֹשֵׁעַ אִשֶּׁע סִי קֶסֶף סַעִיף בִּי:

י:

חמש עשרה נשים

פרק ראשון יבמות

מסורת הש"ס

(א) [לַקֶּמֶן גַּגְ], (ב) [לַקֶּמֶן מַ], (ג) [לַקֶּמֶן גַּגְ], (ד) [לַקֶּמֶן גַּגְ], (ה) [לַקֶּמֶן גַּגְ], (ו) [לַקֶּמֶן גַּגְ], (ז) [לַקֶּמֶן גַּגְ], (ח) [לַקֶּמֶן גַּגְ], (ט) [לַקֶּמֶן גַּגְ], (י) [לַקֶּמֶן גַּגְ], (יא) [לַקֶּמֶן גַּגְ], (יב) [לַקֶּמֶן גַּגְ], (יג) [לַקֶּמֶן גַּגְ], (יד) [לַקֶּמֶן גַּגְ], (טו) [לַקֶּמֶן גַּגְ], (טז) [לַקֶּמֶן גַּגְ], (יז) [לַקֶּמֶן גַּגְ], (יח) [לַקֶּמֶן גַּגְ], (יט) [לַקֶּמֶן גַּגְ], (כ) [לַקֶּמֶן גַּגְ], (כא) [לַקֶּמֶן גַּגְ], (כב) [לַקֶּמֶן גַּגְ], (כג) [לַקֶּמֶן גַּגְ], (כד) [לַקֶּמֶן גַּגְ], (כה) [לַקֶּמֶן גַּגְ], (כו) [לַקֶּמֶן גַּגְ], (כז) [לַקֶּמֶן גַּגְ], (כח) [לַקֶּמֶן גַּגְ], (כט) [לַקֶּמֶן גַּגְ], (ל) [לַקֶּמֶן גַּגְ]

גליון הש"ס

גב' לפי שאינה בצרת צרה. לעיל דף ג ע"ב:

הגהות הב"ח

(א) גב' ואי בעי להדיא חליץ ואי בעי להדיא חליץ (ב) גב' ואי בעי להדיא חליץ (ג) גב' ואי בעי להדיא חליץ (ד) גב' ואי בעי להדיא חליץ (ה) גב' ואי בעי להדיא חליץ (ו) גב' ואי בעי להדיא חליץ (ז) גב' ואי בעי להדיא חליץ (ח) גב' ואי בעי להדיא חליץ (ט) גב' ואי בעי להדיא חליץ (י) גב' ואי בעי להדיא חליץ (יא) גב' ואי בעי להדיא חליץ (יב) גב' ואי בעי להדיא חליץ (יג) גב' ואי בעי להדיא חליץ (יד) גב' ואי בעי להדיא חליץ (טו) גב' ואי בעי להדיא חליץ (טז) גב' ואי בעי להדיא חליץ (יז) גב' ואי בעי להדיא חליץ (יח) גב' ואי בעי להדיא חליץ (יט) גב' ואי בעי להדיא חליץ (כ) גב' ואי בעי להדיא חליץ (כא) גב' ואי בעי להדיא חליץ (כב) גב' ואי בעי להדיא חליץ (כג) גב' ואי בעי להדיא חליץ (כד) גב' ואי בעי להדיא חליץ (כה) גב' ואי בעי להדיא חליץ (כו) גב' ואי בעי להדיא חליץ (כז) גב' ואי בעי להדיא חליץ (כח) גב' ואי בעי להדיא חליץ (כט) גב' ואי בעי להדיא חליץ (ל) גב' ואי בעי להדיא חליץ

מוסף רש"י

לר"ע דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לארין. אין קידושין תופסין לנשה האסורה על המקדשה בלאו, ורננן פליגי עליה ואמר בחייבי כריתות הוא דלא תפסי אכל בחייבי לארין תפסי (טוסט יח). ביהולץ (לקטן יח). בבביתא המזכיר גרושתו ר"ע אומר אין לה צה קדושין (כתובות כט). אר: דקמי (לקטן ב) חץ ועשה צה מאמר אין לאחר חליצה בלוס, כלומר אין המאמר תופס צה דקס ליה השתא בלא יצנה ואמר גמ' (נב). תנא רבי אומר אין הדברים הללו אמורים אלא לדברי ר"ע שהיה עושה חליצה כערוה (קידושין סח).

היפה אמו אנוסת אביו ונשאת לאחיו מאביו.
קידושין תופסין צה ואפילו לר' יהודה הקידושין תופסין בחייבי לארין וכשמת נמצאת לרטה לרע ערוה ופטורה:
לנו דאמר דאי נמי קסני.
דהא מתני' רבי יהודה (א) וצדיק לה לוי אמו אנוסת אביו:
וחזר וקדשה.
וקידושין תופסין לו צה דלינה עליו אלא בלאו

דכתיב(י) אשר לא יצנה את בית אחיו כיון שלא צנה שז לא יצנה:
ומס בלא צנים.
ולו אשה אחרת:
דמינו דהיא אסורה.
לאחים דקיימא עלייהו צכרת לר"ל דאמר לקמן בשמעתינ האמין של חולץ חייבין על החלוצה כרת לרטה נמי אסורה:
לפי שאינה צצרת לרע.
דליכא למיתני צה הלכה לרטה ונשאת לאחד מן האמין דהא לכולהו אסירא דכל עריות דמתני' על האחד מהם ערוה ועל שאר אחין מותרות ומאי למיתני צה הלכה לרטה ונשאת לאחיו השני אכל הכא כולוהו אחין אסירי בתרוייהו:
ולמא ליב.
רבי יוחנן לר"ל חייבי לארין מינהו האמין על חלוצה זו שחזרה ונפלה לפניהם ולא קיימא עלייהו צכרת דהא איהו פליג עליה דר"ש בן לקיש לקמן ואמר בין שאר האחים בין החולץ אין חייבין על החלוצה כרת ולא על הלרעה כרת:
וחייבי לארין בני חליצה ויצוס נינהו.
כלומר זקוקה היא להמייצס ואין איסור לאו פוטרה מן החליצה דהא מאחות אשה ילפינן שהיא ערוה וחייבין על זדונה כרת והלכך לא מצי למתנייה צמתני':
על פלרע.
אס היתה לה לרע ונפטרה בחליצתה של זו דכתיב בית חלוץ העעלי(י) בית אחד הוא חולץ ואין חולץ שני צמים (י) ואותה לרע חמורה לעמוד על כולן בציסור אשת אח צכרת שנפטרה מהן כדמפרש טעמא:
דקיימי קיימי.
בציסור אשת אח:
ור' יוחנן.
אמר כך מי איכא מידי דמעיקרא אי צעי האי אח חליץ ואי להאי חליץ ואי צעי האי אח חליץ ציד כולן ולענין לרטה נמי (א) מעיקרא אי צעי להאי חליץ ואי צעי להאי חליץ והשתא משום דחליץ חד למדא קאי על לרע צכרת וכן אחיו על כולוהו צכרת:
האי שליוסא דידהו עצה.
דמעיקרא היה הרשות ציד כולן וכן היא שליוסא ללרע עצה ובי היכי דהוא עלה בלא יצנה כן על לרטה

בלא יצנה וכן האחים על שתייהם:
אמאי לריכס חליצה.
נהי נמי דקידושין תפסי צה דליהו לא קאי עלה צכרת מיהו כשמת תיפטר ותנא מן האחים משום ערוה הואיל וצכרת היא עלייהו:
עמד אחד מן האמין וקדשה.
שלא קדשה החולץ אלא אחד מן האמין:
אין לה עליו כלום.
דאין קידושין תופסין לו צה ואינה לריכה הימנו גט דאין קידושין תופסין בחייבי כריתות:
סיפא אסאן לרבי עקיבא.
ורישא רבנן ומיהו חייבי לארין הוא דברי הכל:
קשיא

אמר קרא בית אחיו בית אחד הוא צונה ואינו צונה שתי ולחלוץ לתרוייהו אמר אס לא יחפון הא אס חפץ מייצס וכל שאינו עולה לייצוס אינו עולה לחליצה ומיהו אית ספריס דלא גרסינן להו ואף לספריס דגרסינן איכא למימר דכי משני צמר הכי הא חפץ מייצס וכל שאין עולה לייצוס כו' תו לא אינטריך לא יצנה דלא ליחלוץ למדא ולייצס למדא דכיון דאין עולה לחליצה דאין חולץ שתי צמים אינו עולה נמי לייצוס והשתא אייתר לא יצנה לנתק מכרת ללאו וצפ' ד' אחין (לקטן דף לב). דקאמר אי דמייצס והדר חליץ ה"ג אלא דלמא חליץ צרישא והדר מייצס וקס ליה בלא יצנה התם היינו אליצא דרבי יוחנן דמוקי לא יצנה נמי אכרה אכל לר"ל קס ליה צכרת:
ולריצני דר"ע אין לו עץיו בצלום.
תימה דבפרק המדרי (כתובות דף עה:) איכא כי האי גוונא דתנן היו צה מומים ועודה צבית אציה האב לריך להציא ראייה נכנסה לרשות הצעל הצעל לריך להציא ראייה ומסיק בגמרא דרישא ר' יהושע וסיפא ר"ג ולא פריך ולימא לדברי ר"ג נאמנת ועל הצעל להציא ראייה ולא היה לריך למיתני תרי צבי:

מאן

מתני' סבר דאפי' בחייבי לארין דשאר קידושין תופסין מדקמי שש עריות ולא קמי ח' עריות גרושתו וחלוצתו דאס היו יכולות לינשא לאחיו היו פטורות לרומיהן כחייבי כריתות כיון דאין קידושין תופסין אלא ודאי קידושין תופסין צה ולהכי לא שייך למיתנינהו דאפי' היו יכולות לינשא לאחיו לא היו פטורות

לרומיהן ועוד יש לדקדק מדנקט אנוסת אביו שהיא אמו ולא נקט אנוסת אביו סתם וא"ת כיון דמתני' סבר כרבי יהודה דאסר דאסר צאנוסת אביו א"כ ע"כ סבר נמי דאין קידושין תופסין בחייבי לארין דהא צנא חליצא כדמוכח בסוף החולץ (לקטן דף מט. וסס) דמפרש טעמא דר"ע דאמר יש ממזר מחייבי לארין משום דסבר לה כרבי יהודה דמוקי לא יגלה צאנוסת אביו וסמין ליה לא יצא ממזר וא"כ למתני' נמי היו ממזר וכל היכא דהוי ממזר אין קידושין תופסין כדמוכח בכמה דוכתי וי"ל דאע"ג דמתני' מוקמיה לקרא צאנוסת אביו מ"מ לא היו ממזר כמו לרבי יהושע דמוקי לא יגלה צשומרת יצס של אביו אפי"ה סבר דלא היו ממזר אלא מחייבי מיתות צ"ד ודרשין מלא יקח דהוי חייבי מיתות צ"ד עד לא יגלה דהוי חייבי כריתות היו ממזר ולא חייבי כריתות וה"ג למנא דמתני' מלא יקח עד לא יגלה שהוא חייבי לארין היו ממזר ולא חייבי לארין ככלל:

לפי (א) שאינן בצרת צרה.
הקשה הר"ר משה כהן לר"ש איתא צצרת לרע כגון שולדו אחיס להן אחר שחלץ ליצמתו וקדשה דלא קיימין עלה בלא יצנה כדאמרין לקמן בסמוך ולוי מיירי צפלוסתא כיון דקמי אנוסת אביו גבי שש עריות צסיפא דהיינו כרבי יהודה וי"ל דצפלוסתא דלא סבר לה לא קמיירי כדפי' לעיל ולוי לא סבר כר"ש צאשת אחיו שלא היה צעולמו:
החולץ איבמתו וחזר וקדשה.
ולכא למימר דנקט וחזר וקדשה לאשמועינן דהוא אינו חייב על החלוצה כרת אכל לאו איכא לפי שקדשה דאמרין דקידושין (דף עח.) מודים צמחזר (י) גרושתו שאס קידש ולא צעל שאין לוקה דרך צנין בית אסרה מורה אלא נקט קדשה משום דאס מת פליגי רבי יוחנן ור"ל אס זקוקה ליצס לאחיו אי לאו ולא נקט וחזר וצא עליה דצהא לא פליגי רבי יוחנן ור"ל דלכולי עלמא אינו חייב על החלוצה כרת וה"ה דהוא מצי למנקט וחזר וצא עליה אחד מן האמין:
איהו הוא דקאי בצנא יבנה.
אי לא היה כמיצ לא יצנה הוה אמנא דאפילו הוא על החלוצה צכרת והשתא אייתר לא יצנה לנתקה מכרת ללאו אכל אחין וצרה דקיימי קיימי ולא קאי לא יצנה עלייהו ומימה דצהחולץ (לקטן דף מד. וסס) משמע דלא אייתר קרא דלא יצנה אלא אינטריך דלא לחלוץ למדא ולייצס למדא דהתם פריך למתני'

דמי שהיה נשוי צ' נשים כו' ולייצס לתרוייהו אמר קרא בית אחיו צית אחד הוא צונה ואינו צונה שתי ולחלוץ למדא דאמר קרא אס לא יחפון הא אס חפץ מייצס וכל שאינו עולה לייצוס אינו עולה לחליצה ומיהו אית ספריס דלא גרסינן להו ואף לספריס דגרסינן איכא למימר דכי משני צמר הכי הא חפץ מייצס וכל שאין עולה לייצוס כו' תו לא אינטריך לא יצנה דלא ליחלוץ למדא ולייצס למדא דכיון דאין עולה לחליצה דאין חולץ שתי צמים אינו עולה נמי לייצוס והשתא אייתר לא יצנה לנתק מכרת ללאו וצפ' ד' אחין (לקטן דף לב). דקאמר אי דמייצס והדר חליץ ה"ג אלא דלמא חליץ צרישא והדר מייצס וקס ליה בלא יצנה התם היינו אליצא דרבי יוחנן דמוקי לא יצנה נמי אכרה אכל לר"ל קס ליה צכרת:
ולריצני דר"ע אין לו עץיו בצלום.
תימה דבפרק המדרי (כתובות דף עה:) איכא כי האי גוונא דתנן היו צה מומים ועודה צבית אציה האב לריך להציא ראייה נכנסה לרשות הצעל הצעל לריך להציא ראייה ומסיק בגמרא דרישא ר' יהושע וסיפא ר"ג ולא פריך ולימא לדברי ר"ג נאמנת ועל הצעל להציא ראייה ולא היה לריך למיתני תרי צבי:

מתני' סבר דאפי' בחייבי לארין דשאר קידושין תופסין מדקמי שש עריות ולא קמי ח' עריות גרושתו וחלוצתו דאס היו יכולות לינשא לאחיו היו פטורות לרומיהן כחייבי כריתות כיון דאין קידושין תופסין אלא ודאי קידושין תופסין צה ולהכי לא שייך למיתנינהו דאפי' היו יכולות לינשא לאחיו לא היו פטורות לרומיהן ועוד יש לדקדק מדנקט אנוסת אביו שהיא אמו ולא נקט אנוסת אביו סתם וא"ת כיון דמתני' סבר כרבי יהודה דאסר דאסר צאנוסת אביו א"כ ע"כ סבר נמי דאין קידושין תופסין בחייבי לארין דהא צנא חליצא כדמוכח בסוף החולץ (לקטן דף מט. וסס) דמפרש טעמא דר"ע דאמר יש ממזר מחייבי לארין משום דסבר לה כרבי יהודה דמוקי לא יגלה צאנוסת אביו וסמין ליה לא יצא ממזר וא"כ למתני' נמי היו ממזר וכל היכא דהוי ממזר אין קידושין תופסין כדמוכח בכמה דוכתי וי"ל דאע"ג דמתני' מוקמיה לקרא צאנוסת אביו מ"מ לא היו ממזר כמו לרבי יהושע דמוקי לא יגלה צשומרת יצס של אביו אפי"ה סבר דלא היו ממזר אלא מחייבי מיתות צ"ד ודרשין מלא יקח דהוי חייבי מיתות צ"ד עד לא יגלה דהוי חייבי כריתות היו ממזר ולא חייבי כריתות וה"ג למנא דמתני' מלא יקח עד לא יגלה שהוא חייבי לארין היו ממזר ולא חייבי לארין ככלל:

תוספות ישנים

החולץ ליצמתו וחזר וקדשה למאי נקט וחזר וקדשה. וינלה דלרבותא נקטיה דאע"ג דקדשה והו האמין צאין מכתו וצדידיה ליכא אלא לאו צעלמא מ"מ אמר ריש לקיש דליכא צדידיה כרת:
סיפא אסאן לר' עקיבא דאמר אין קדושין תופסין בחייבי לארין. ומימה דנקט א' מן האחים ה"ה דה"מ לממר הוא עצמו דהא צדידיה נמי איכא לאו ושמא דהי"ג דקאמר כן דמן האחים ר"ל אחי המת:

תוס' חד מקמאי

אימבר החולץ ליבמתו וחזר וקדשה אר"ל הוא אינו חייב כרת על החלוץ' והאחין חייבין עליה כרת ובין הוא ובין אחיו חייבין על צרתה כרת ור"י אמר בין הוא ובין אחיו אין חייבין על חלוצה ולא על הצרה כרת והלכתא כר"י דאיתמר האב על יבמתו וחזר וצא הוא או אחד מאחיו (על צרתה) רב אחא ורבינא חד אמר בעשה אחד אמר בכרת מ"ד בעשה כר"י מ"ד בכרת כר"ל וקיימא לן דכל היכא דפליגי רב אחא ורבינא רב אחא לחומרא ורבינא לקולא והלכתא כרבינא לקולא וק"ל דר"י ור"ל הלכה כר"י הלכך הלכתא כותיה דר"י ואע"ג דרב אשי סבר כר"ל וכן פסק הרב בפרק החולץ: